

Nimi

teatri peatoetaja

156. hooaeg

MATHIEU DELAPORTE, ALEXANDRE DE LA PATELLIERE

Nimi

LE PRÉNOM

KOMÖÖDIA KAHES VAATUSES

TÖLKIJAJA INGE ELLER

LAVASTAJAJA JA MUUSIKALINE KUJUNDAJAJA TANEL JONAS

KUNSTNIK KRISTJAN SUITS

VALGUSKUNSTNIK IMBI MÄLK

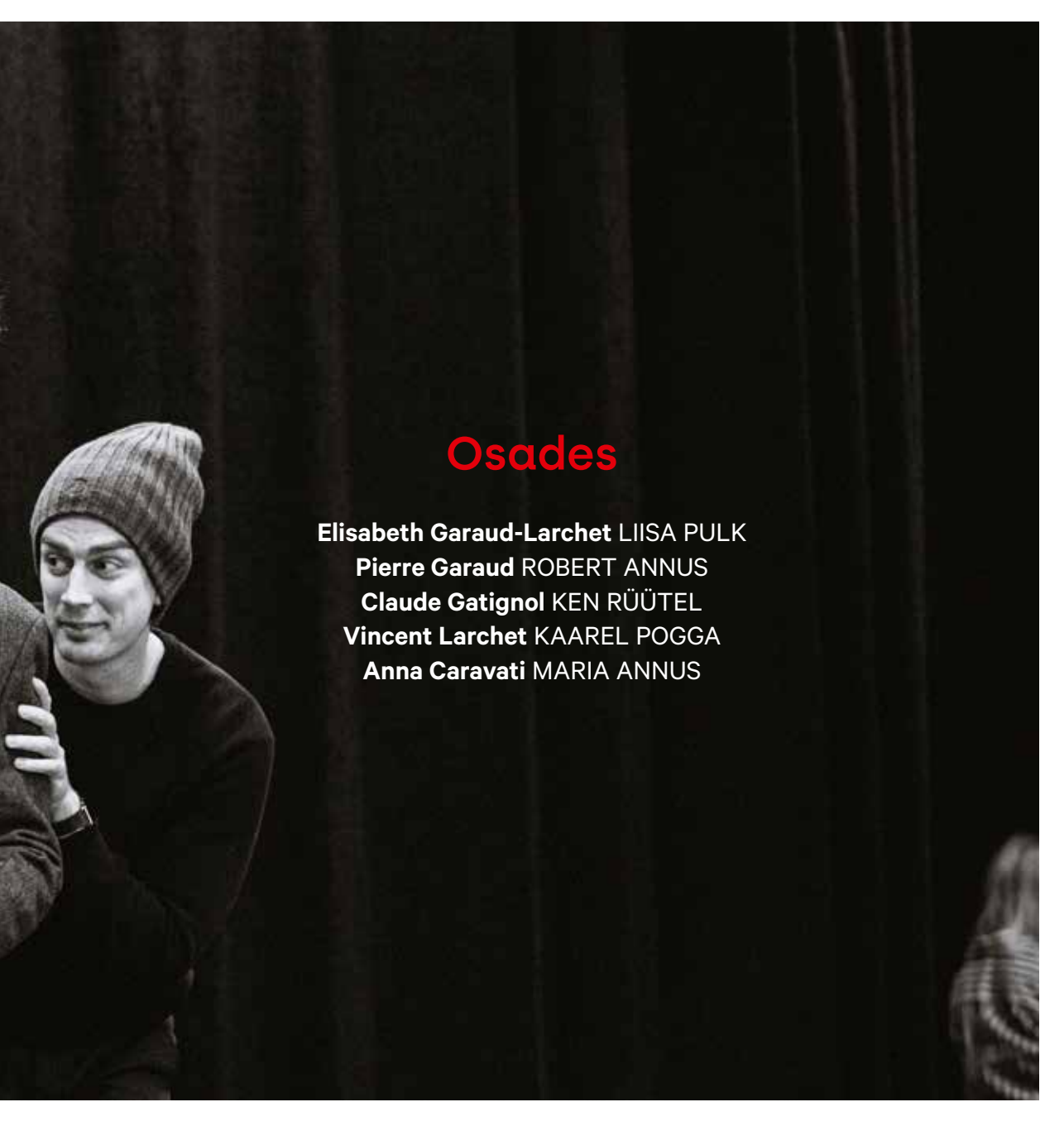
INSPIITSIENT AIME ROOSILEHT

ESJETENDUS 8. NOVEMBRIL 2025 VANEMUISE VÄIKESE MAJAS

AUTORIÕIGUSI VAHENDAS EESTI TEATRI AGENTUUR

Pilk proovisaali. Robert Annus ja Kaarel Pogg

Osades

Elisabeth Garaud-Larchet LIISA PULK

Pierre Garaud ROBERT ANNUS

Claude Gatignol KEN RÜÜTEL

Vincent Larchet KAAREL POGGA

Anna Caravati MARIA ANNUS

Keegi meist ei kahtle, et inimese nimi on erakordselt oluline, see on osa meie ainukordsest ja erilisest identiteedist. Kõik, kes on kunagi pidanud vastsündinule nime valima, teavad, et tuhandete seast kõige ilusama ja sobivama leidmine on keeruline ülesanne. Nimepaneku traditsioonid on ajaloo jooksul teinud läbi muutusi, eri kultuurides ja usundites on tavad väga erinevad ning peale kõige muu mõjutab nimevalikuid ka selline põnev nähtus nagu mood.

Paljudes kultuurides on tavaks panna lapsele vanavanema või mõne teise austatud sugulase nimi. See on levinud näiteks juudi, kreeka ja vene kultuuriruumis. Katoliiklikes maades on sageli valitud lastele nimed pühakute järgi (nt Maria, Johannes, Antonius). Tihti mõjutavad nimevalikuid ka popkultuur ja meedia – näiteks on erinevatel aegadel olnud erakordselt populaarsed nimed Elvis (Elvis Presley järgi), Diana (Diana Spenceri mõjul) või isegi Arya (tänu seriaalile „Troonide mäng“). Paljudes Aasia kultuurides (nt Hiinas ja Koreas) valitakse nimi selle tähenduse järgi – näiteks pannakse seal lastele nimeks „tarkus“, „õnn“ või hoopis „rahulik“.

Eesti nimetraditsioonid

Enne ristiusu levikut olid Eestis kasutusel olevad nimed tuletatud näiteks loodusnähtustest või saadud nimepanekul inspiratsiooni mütoloogiast (Lembitu, Unnepewe jt). Koos ristiusu levikuga (13.–16. sajand) hakkasid levima kiriklikud eesnimed – nt Johannes, Maria, Margaretha, Jakob, Elisabeth. Eeskujuks olid sel ajal eelkõige saksa ja ladina nimetraditsioonid.

19. sajandil nimevalik laienes, levima hakkasid õigeusnimed, aga ka skandinaavia, eelkõige Rootsi päritolu nimed.

Pärast pärisorjuse kaotamist ja rahvusliku ärkamise perioodil (1860–1880) hakati Eestis teadlikult eelistama eestipäraseid nimesid. Ilmusid nn uuseesti nimed – nt Kalev, Linda, Olev, Salme, Kaljo, Luule, Virve jt.

20. sajand tõi kaasa nimemoodide vaheldumise:

1920.–1930. aastatel olid populaarsed rahvuslikud nimed (Linda, Salme, Arvo, Vello), aga ka võõrnimed (nt Elmar, Arnold, Adolf).

1940.–1960. aastatel tulid moodi nimed, mis olid populaarsed tänu tuntud inimestele või filmidele. 1950. aastate moenimi oli kindlasti Sirje, millele populaarsuselt järgnesid Terje ja Marje. 1960. aastatel tulid moodi Ülle ja Pille, samuti -li ja -lin-lõpulised nimed (Anneli, Maili, Evelin jt). Ungari ja Saksa kultuurimõjude kaudu (eelkõige filmikunst) jõudsid meile nimed Ilona

ja Margit. 1960. aastate populaarsete nimede hulka kuuluvad ka rootsi päritoluga nimed Brita, Ingrid ja Karin. Meeste nimedest olid 1950. aastatest alates populaarsed Toomas ja Urmas, samuti Andres, Andrus, Margus, Jaanus ja Meelis. Populaarseks muutusid ka nimed Aivar, Janek ja Marek, samuti Sven ja Kalle.

1980.–1990. aastatel olid taas populaarsed vanemad laennimed (nt Tiina, Toomas).

2025. aasta seisuga on Statistikaameti andmetel Eestis kõige populaarsemad nimed

Aleksandr, Sergei, Vladimir, Andrei, Martin, Aleksei, Kristjan, Markus, Karl, Oliver, Rasmus, Robin, Oskar, Henri, Daniel

ja

Olga, Irina, Jelena, Svetlana, Anna, Maria, Laura, Kristina, Sofia, Mia, Emily, Emma, Nora, Olivia, Eva

Tõusuteel on ka rahvusvahelised nimed: Mia, Ella, Leon, Lukas, seevastu traditsioonilised eesti nimed on taandumas. Väidetavalt järgib nimemood 70–80 aasta tsüklit, st selle aja möödudes võivad vanad nimed taas populaarseks muutuda.

On nimesid, mille tähendus ja renomee on ajas muutunud. Tavaliselt on selles süüdi mõni selle nime kandja, kes on saatnud korda midagi, mida inimesed ei suuda unustada. See muudab tihti ebapopulaarseks ka tema nime.

Näited nimedest, mille tähendust ja kasutust on ajalugu muutnud

Benito

Nimi *Benito* oli Itaalias ja Hispaanias üsna levinud ja tavaline poliitilise tähendusega nimi, kuid Benito Mussolini tõttu on see sealkandis saanud tugeva poliitilise (fašismiga seotud) varjundi. Pärast Mussolini diktatuuri langes nime populaarsus järsult.

Osama

Nimi *Osama* oli araabia maailmas tavaline ja tähendab „lövi“. Pärast Osama bin Ladeni tegevust (11. septembri terrorirünnakuid USA-s) sai nimi tugeva negatiivse varjundi. Paljud selle nime kandjad on nime vahetanud või hakanud kasutama selle nime alternatiivseid vorme.

Judas

Piiblist tuntud nimi *Judas* (Juudas) on saanud reetmise sümboliks. Kuigi eesnimi oli ajalooliselt väga levinud, on selle nime kandja tänapäeval haruldane. Mõnes kultuuris kasutatakse alternatiivseid vorme, nagu *Jude*, et vältida negatiivseid seoseid.

Karen

Ingliskeelses kultuuriruumis on nimi *Karen* saanud meemikultuuri kaudu tähenduse „ebameeldiv, nõudlik naine“. See on mõjutanud nime populaarsust eriti noorte lapsevanemate seas, kes väldivad oma järeltulijale selle nime valimist.

Nelson

See nimi muutus tänu Nelson Mandelale vabaduse ja väärkuse sümboliks ning on populaarne paljudes ingliskeelsetes riikides.

Diana

Walesi printsess Diana oli väga populaarne isik ning tema traagiline surm läks korda paljudele. Tema nime seostatakse elegantsi ja kaastundega, 1990. aastatel oli see erakordselt populaarne valik.

Elvis

Elvis Presley oli 20. sajandi popmuusikas tõeline ikoon, keda jumaldasid miljonid muusikasõbrad. Koos muusiku populaarsusega tõusis hüppeliselt ka tema nime populaarsus.

Greta

Nimevalikut on suutnud mõjutada ka keskkonnaaktivist Greta Thunberg, ka selle nime populaarsus on viimastel aastatel kõvasti tõusnud.

Edgar

Ka Eestis on olnud nn mõjuisikuid, kelle nimi muutus mõnel perioodil väga populaarseks. Üks selliseid oli Edgar Savisaar, kelle nimekaime kaasaegsest Eestist leiab kõige enam 30–34-aastaste seast, selle nime kandjate keskmine vanus on aga 38 aastat. Lihtne arvutus näitab, et nimi oli kõige populaarsem 1990. aastate lõpus ja 2000. aastate alguses, kui Edgar Savisaar oli peaminister, siseminister, Tallinna linnapea ja Keskerakonna juht. Edgar Savisaare hilisemad poliitilised skandaalid langetasid ka nime populaarsust.

2025. aasta seisuga elab Eestis 816 Edgari-nimelist meest. Kõige rohkem on neid Valga maakonnas: 10 000 elaniku kohta 8,85 Edgarit.

👉 Omapärane olukord on tekkinud nimega **Vladimir**, millel erinevate slaavi rahvaste puhul võib olla erinevaid nimekujusid. Nime tähendus on aga muutunud ning laienenud poliitilise ja kultuurilise konteksti tõttu. Nimi on eriliselt populaarne Venemaal, Ukrainas, Valgevenes, Bulgaarias, Serbias ja teistes slaavi riikides.

See slaavi juurtega nimi koosneb kahest osast: „vlad“ (*valitsema, võim*) ja „mir“ (*rahu või maailm*). Nime tähendus: „maailma valitseja“ või „rahu valitseja“.

| **Kiievi suurvürst Vladimir Suur (10. sajand)**

Nimi sai religioosse ja riikliku tähenduse ning seostus kristluse ja tsivilisatsiooni levikuga.

| **Vladimir Lenin (20. sajand)**

Nõukogude revolutsiooni juht, kelle nimi sai tänu tema tegevusele ideoloogilise ja revolutsioonilise tähenduse. Nõukogude Liidus muutus Vladimir väga populaarseks eesnimeks, eriti 1920.–1980. aastatel.

| **Vladimir Putin**

Venemaa president, kelle nimi seostub tänapäeval sõltuvalt vaatenurgast võimu, autoritaarsuse, aga ka rahvusliku tugevusega, läänemaailmas eelkõige sõja, agressiooni, julmuse ja sõjakuritegudega.

| **Volodõmõr Zelenski**

Ukraina presidendi nimi seostub demokraatia, vastupanu, rahumeelsuse ja inimlikkusega. Zelenski on saanud sümboliks vabaduse ja rahu eest võitlemisel, eriti pärast 2022. aasta Venemaa sissetungi Ukrainasse. Tema nimi on saanud positiivse tähenduse, eriti läänemaailmas.

See on haruldane näide, kus sama nime erinevad vormid on saanud vastandlikud kultuurilised tähendused:

Vladimir – ajalooliselt austatud nimi, nüüd paljude jaoks vastuoluline.

Volodõmõr – varem neutraalne, nüüd sümboliseerib vastupanu ja lootust.

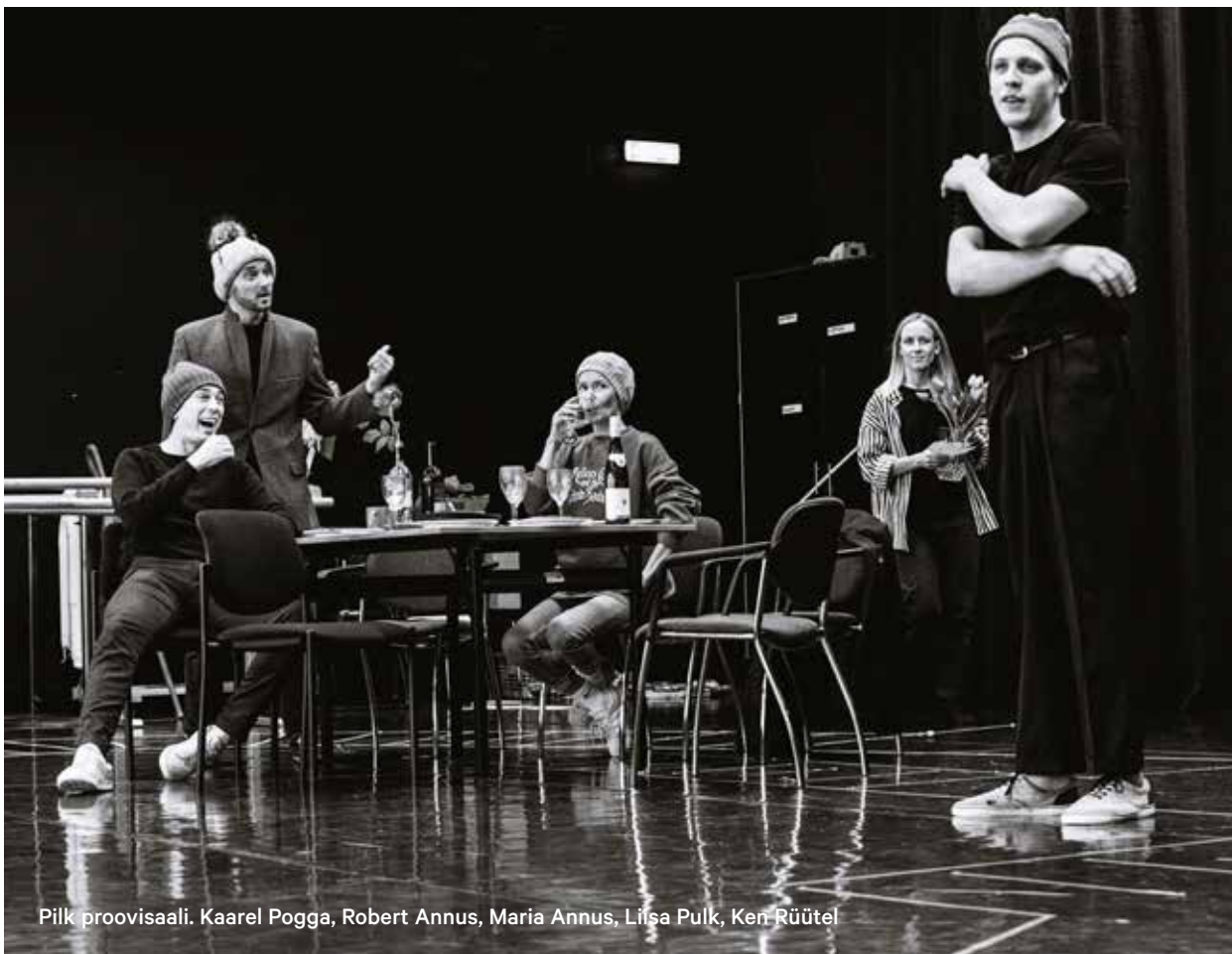
Adolf – nimi, mida muutis ajalugu

Nimi Adolf on germaani päritolu ja otsetõlkes tähendab see „aadlik-hunt“ (*adal* – „aadlik“, *wulf* – „hunt“). See oli sajandeid levinud mehenimi mitmel pool Euroopas, eriti Saksamaal, Austrias, Rootsis, aga ka Baltikumis. Rootsis oli nimi populaarne kuninglikus suguvõsas ja aadlipere seas – näiteks Gustav Adolf on ajalooliselt tuntud nimi nii siin kui teisel pool Läänemerd.

1920.–1930. aastatel oli nimi Adolf ka Eestis üsna levinud. Pärast Teist maailmasõda langes nime kasutus järsult ja tänapäeval on see haruldane.

Pilk proovisaali. Liisa Pulk, Maria Annus, Kaarel Pogga

Pilk proovisaali. Kaarel Pogga, Robert Annus, Maria Annus, Liisa Pulk, Ken Rüütel

Sallivuse paradoks

Me elame ajastul, kus sallivus on saanud üheks olulisemaks ühiskondlikuks väärtuseks. Räägime tihti avatuse, mitmekesisuse ja vähemuste kaitse tähtsusest, rõhutame empaatiat ja mõistmist. Tundub, et kunagi varem pole ühiskonnas olnud nii suurt valmisolekut kuulata ja aktsepteerida erinevusi – olgu need kultuurilised, seksuaalsed, usulised või poliitilised.

Ent selle näilise avatud meelsuse taustal kerkib esile paradoks: mida sallivamaks me muutume, seda vähem talume neid, kes mõtlevad teisiti kui meie. Kui keegi julgeb väljendada seisukohta, mis ei sobitu valitseva moraalse konsensusega, siis ei oodata temalt dialoogi, vaid vaikimist. Teda ei kutsuta arutlema, vaid tühistatakse. Sallivus, mis peaks tähendama mitmehäälsust ja eriarvamuste kooseksisteerimist, kipub kaasaegses ühiskonna muutuma ideoloogiliseks relvaks, millega piiratakse arvamusevabadust.

Sallivuse ideaal ja tegelikkus

Sallivus kui väärtus on kujunenud lääne ühiskonnas vastuseks ajaloolistele traumaadele – totalitarismile, rassismile, seksismile ja muudele rõhumise vormidele. Meie kultuuriline mälu õpetab, et vähemuste kaitse, arvamuste paljusus ja individuaalsed õigused on demokraatia nurgakivid. Kuid praktikas näib, et sallivus kehtib sageli ainult nende suhtes, kes jagavad „õigeid“ väärtusi. Kui keegi väljendab seisukohta, mis on vastuolus valitseva moraalse raamistikuga – olgu see religioosne, poliitiline või kultuuriline –, siis ei peeta teda enam dialoogi osaliseks, vaid ohuks. Teda ei kuulata, vaid tembeldatakse „probleemseks“, „tagurlikuks“ või „kahjulikuks“. Selline suhtumine muudab sallivuse tingimuslikuks: sa võid olla osa sallivast ühiskonnast, kui sa ei esita sellele ühiskonnale ebamugavaid küsimusi.

Tühistamiskultuur ja digitaalne kambakas

Üks nähtus, mis on viimastel aastatel sallivuse paradoksi eriti teravalt esile toonud, on nn tühistamiskultuur. See ei ole lihtsalt tavaline kriitika, vaid sotsiaalne mehhanism, mille eesmärk on eemaldada avalikust ruumist isik, kelle seisukohad või teod ei sobi kokku valitseva moraalse raamistikuga. Tühistamine toimub sageli sotsiaalmeedias, kus reaktsioonid on kiired, emotsionaalsed ja massilised.

Tühistamiskultuur ei paku võimalust selgitada, õppida ega areneda. See ei küsi konteksti ega motiive. See on digitaalne kambakas, kus inimene kaotab töö, maine või ligipääsu avalikule arutelule, sageli ühe eksimuse või eriarvamuse tõttu. Ja mis kõige paradoksaalsem – see toimub sageli sallivuse nimel.

Kui ühiskondlik eneseregulatsioon muutub repressiivseks, kaotame võimaluse pidada keerulisi vestlusi. Me ei aruta enam, vaid tühistame. Me ei kuula, vaid mõistame hukka. Ja nii muutub sallivus ise sallimatuse tööriistaks.

Arvamusvabadus kui demokraatia nurgakivi

Demokraatliku ühiskonna üks alustalasid on arvamusvabadus – õigus mõelda, öelda ja uskuda erinevalt. See ei tähenda, et kõik arvamused oleksid võrdselt õiged või et neid ei tohiks kritiseerida. Kuid see tähendab, et eriarvamused peavad olema lubatud, ilma et nende väljendamine tooks kaasa sotsiaalse hukkamõistu või karistuse.

Tänapäeval näib, et arvamusvabadus kehtib ainult seni, kuni arvamus sobib valitseva ideoloogilise raamistikuga. Kui keegi väljendab seisukohta, mis on vastuolus enamuse tundlikkusega – olgu see seotud soo, rahvuse, religiooni või poliitikaga –, siis ei peeta seda enam arvamuseks, vaid rünnakuks. Ja rünnakule vastatakse mitte aruteluga, vaid tühistamisega.

See loob olukorra, kus ideoloogiline surve asendab sisulise arutelu. Inimesed ei julge enam oma mõtteid avaldada, kartes sildistamist või sotsiaalset isolatsiooni. Avalik ruum muutub üha kitsamaks, sest seal tohib eksisteerida vaid „õige“ mõte.

Karl Popper ja sallivuse paradoks

Austria-Briti filosoof Karl Popper (1902–1994), tuntud teadusfilosoofia ja avatud ühiskonna teoreetikuna, sõnastas 1945. aastal tolerant-suse paradoksi. Popperi järgi võib piiramatult sallivus viia sallimatute ideoloogiate võidule, kui neid ei takistata. Seetõttu peab avatud ühiskond säilitama õiguse keelduda sallimast sallimatust, et kaitsta demokraatlikke väärtusi.

Popperi paradoks on sageli kasutusel õigustuse, miks teatud seisukohti ei tohiks sallida. Kuid paradoksi rakendamine eeldab täpset eristamist: kas tegemist on tõelise sallimatusega või lihtsalt eriarvamusega? Kui me seda vahet teha ei suuda, siis muutub Popperi paradoks vahendiks arvamuste mahasurumisel, mitte demokraatia kaitsel.

Tõeline sallivus algab valmidusest kuulata ka neid, kellega me ei nõustu. See tähendab empaatiat, konteksti mõistmist ja valmisolekut arutleda, mitte tühistada.

Pilk proovisaali.
Ülemisel pildil: Ken Rüütel, Robert Annus, Kaarel Pogga

Näidendi autorid **Mathieu Delaporte** ja **Alexandre de La Patellière** (mõlemad sündinud aastal 1971) on prantsuse dramaturgid ja stsenaristid. Nende koostöös on valminud mitmeid näidendeid ja filmistsenaariume, mille ühiseks nimetajaks on tavapärasest teravam dialoog ja ühiskonnakriitiline huumor. Kirjanikepaari ühisloomingu tuntuim teos ongi komöödia „Nimi“ (2010). 2012. aastal valmis selle põhjal publikumenukas film, mis võitis ka kaks Césari auhinda.

Näidendid

„Le Prénom“ (2010, *Nimi*)

„Un dîner d'adieu“ (2014, *Lahkumisõhtusöök*)

„Tout ce que vous voulez“ (2016, *Kõik, mida soovite*)

„Par le bout du nez“ (2020, *Peen juhtimine*)

„1h22 avant la fin“ (2022, *1 tund ja 22 minutit enne lõppu*)

Filmid

„Le Prénom“ (2012, näidendi „Nimi“ filmiversioon)

„Le meilleur reste à venir“ (2019, *Parim on alles ees*)

„Le Comte de Monte-Cristo“ (2024, *Krahv Monte-Cristo*)

Teatrijuht Aivar Mäe

Draamajuht Tanel Jonas

Muusikajuht Risto Joost

Balletijuht Jevgeni Grib

Lavastusala Karis Hindriksoo-Pitsi, Lisett Soomäe

Pealavameister Rello Lääts

Lavatehniline ala Kaupo Jalas, Taivo Pöder, Tanel Pärn, Urmas Poom, Jüri Urbel

Dekoratsiooniala Marika Raudam, Mait Sarap, Helli Aas, Taavi Kask, Innari Toome,
Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Leenamari Pirn, Terje Kiho, Indrek Ots, Mart
Raja, Karmo Kiivit, Einar Pallas

Rekvisiidiala Liina Martoja, Brigita Värnik, Kaie Uustal,
Mirka Porrassalmi, Nele-Liis Raud, Astrid Põhako

Jumestusala Anneliis Punnar, Karoliina Liivak

Kostüümiala Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt,
Elli Nöps, Marika Normet, Ljubov Guzun, Ivi Vels, Tia Nuka, Kaire Arujõe,
Inkeri Orasmaa, Irina Medvedeva, Heli Kruuse, Riina Seeblum,
Anneli Vassar, Reet Vaga, Olga Vilgats, Natalja Malinen, Triin Isak,
Klaarika Sild, Svitlana Osypov, Kadri Kangur

Riietusala Raina Varep, Kaidi Mikk, Kai Vahter, Katariina Talts, Grete Rahi

Valgustusala Andres Sarv, Raul Telliskivi, Imbi Mälk

Heli- ja videoala Andres Tirmaste, Toivo Tenno, Martin Salundi

Kavalehe koostas Anu Tonts

Plakatifoto tegi Heikki Leis

Kavalehe fotod pildistas Maris Savik

Kavalehe ja plakati kujundas Katrin Leement

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.

Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks. Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Suur aitäh teile Vanemuise fondi poolt:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo,

Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,

Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

Kanname elamusi

Kõige mõnusam aeg ootab

 TALLINK

CASINO
FENIX

Parustame omadesse

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

Pakume üheskoos enam

LYDIA
HOTEL

www.lydia.ee
Ülikooli 14, Tartu

DORPAT

www.dorpat.ee
Soola 6, Tartu

vanemuine.ee